

De rol van het huidige gewasbeschermingsonderzoek in dit praktijknetwerk is tweeledig. Aan de ene kant zullen vragen vanuit TmT deels de agenda bepalen in het gewasbeschermingsonderzoek. Aan de andere kant is er behoefte aan een testfase van nieuwe maatregelen met praktijkbedrijven. De eerste concrete stappen binnen TmT naar een duurzame gewasbescherming zullen worden gepresenteerd.

2.1.3 **Van kennisdoorstroming naar kenniscirculatie**

W. Oosterhoff

Christelijke Agrarische Hogeschool – Dronten, De Drieslag 1, 8251 JZ, Dronten

Om te beginnen eerst twee ervaringen / voorbeelden over de plaats van agrarisch onderwijs in het kennisstelsel:

1.
Elke docent in het agrarisch onderwijs heeft ervaren, dat je koffietafelgesprekken van thuis (van agrarische bedrijven) in de klas t ehoren krijgt. De kennis en ervaring van de docent, wordt door de student voortdurend vergeleken met werkwijze en ervaringen van thuis.

Maar het omgekeerde gebeurt ook: datgene wat de docent in de klas vertelt, is koffietafelgesprek thuis!
Stelling 1:

De waarde van het agrarisch onderwijs in bewustwordings- en veranderingsprocessen in de landbouw wordt enorm onderschat.

2.
Een paar maand geleden deed ik mee aan een workshop over de keten in de biologische landbouw. De opdracht was om voor knelpunten, kennisvragen te formuleren.

Aan het einde van de workshop werden de kennisvragen door de workshopleider zonder pardon omgedoopt tot onderzoeksvragen. Terwijl het knelpunt was: verspreiding van kennis.

Stelling 2:
Docenten in het agrarisch onderwijs zijn het meest competent om kennis te distribueren.

Terug naar de titel: van kennisdoorstroming naar kenniscirculatie.

Ik constateer is het groene kennis systeem veel lineaire kennisdoorstroming; van A naar B.
En zelfs die lineaire kennisdoorstroming hapert zo nu en dan.

Kenniscirculatie is wat anders. Het is een cyclus proces; van A naar B en dan weer terug naar A. Kenniscirculatie is veel moeilijker en gebeurt daarvoor ook nauwelijks.

Kenniscirculatie vraagt een totaal andere organisatie van het groene kennis-systeem.

Schotten tussen verschillende actoren moeten verdwijnen, het mogen hoogstens dunne stippelijntjes zijn.

Eén van de manieren om dit te realiseren, is: het circuleren van kennisdragers.

Laat onderzoekers, docenten, voorlichters, agrarisch ondernemers en studenten voortdurend van context wisselen. Laat ze zich bewegen in levende netwerken. Voor wat het onderwijs betreft, biedt competentiegestuurd onderwijs daar veel mogelijkheden voor.

Laat onderwijs die kansen benutten.

Om een netwerk levend te houden, moet iedere deelnemer: geven en nemen.

Iedere deelnemer moet zich dus bewust zijn van zijn eigen waarde, van zijn eigen competenties.

Als deelnemers van een netwerk alleen maar nemen, bloedt het netwerk dood.

Discussie over uurtarieven, over kennis-eigendommen, enz. horen daarom in een levend kennisnetwerk niet thuis. Die belemmeren de kennis-circulatie.

Van lineaire kennis-doorstroming naar kennis-circulatie.

Het kan als iedereen zijn competenties inbrengt, in een levend kennisnetwerk. Een uitdaging!

2.1.4 **Kennisuitwisseling met boeren die anoniem willen blijven?**

Het quarantaine aaltje *Meloidogyne Chitwoodi* en aardappelpootgoed als voorbeeld.

Otto Smit¹, Willemien Runia², Gerard Korthals²

¹Lto Noord

²Praktijkonderzoek Plant + Omgeving

In de jaren '90 is in de Wieringermeer voor het eerst het maïswortelknobbelaaltje "*Meloidogyne Chitwoodi*" (M.C.) zichtbaar geworden. Een aantal aardappeltelers, hoofdzakelijk consumptietelers, werden op de een of andere manier met een besmetting geconfronteerd en bij de PD vermeld. De bedrijven waar het om ging, zijn alleen bij de PD bekend en blijven, voor zover ze dat zelf willen, anoniem. Op een enkeling na was men erg voorzichtig om hiermee naar buiten te komen, omdat het stempel "besmet" direct ingrijpende consequenties voor de bedrijfsvoering – samenwerking – huur/verhuur - kan hebben. Er ontstond echter wel veel "borrelpraat" in het gebied.

VOORDRACHTEN

In 2000/2001 heeft de standsorganisatie WLTO Wieringermeer en Stichting Van Bemmelenhoeve een brochure laten opstellen door PPO, geheel gewijd aan M.C. en verspreid onder alle telers.

Aansluitend is een bijeenkomst belegd waarin de PD en PPO uitleg gaven. PD met name over hun aandacht en mogelijke consequenties voor het gebied. PPO over beschikbare kennis en bouwplannen, gevolgd door enkele workshops.

Kort daarna heeft WLTO een Werkgroep samengesteld, bestaande uit vier pootgoedtelers en een consumptieteler, deze laatste met een besmetting en als zodanig ervaringsdeskundige en een buitendienstmedewerker van een Handelshuis vanwege zijn kennis op aaltjes gebied.

De werkgroep kreeg twee opdrachten mee:

Probeer een inventarisatie te maken hoe het gebied er voor staat met als doelstelling: behoud van (veilig) pootgoedteelt als een van de belangrijkste teelten in het gebied.

Een traject in te vullen waarmee bedrijven met een besmetting geholpen kunnen worden.

De eerste opdracht heeft geresulteerd in een bemonsteringssysteem waarin, samen met de Handelshuizen, een grondmonster van de meest aaltjesgevoelige plek in een perceel wordt genomen. Over de totstandkoming en de route van dit traject, zal hier niet verder op ingegaan worden.

Als tweede was er de opdracht om bedrijven met een besmetting bij elkaar te brengen. Volgens de PD waren er op dat moment negen bedrijven bij hen bekend. De Werkgroep verwachtte dat er met de grondbemonstering ook nog wat zichtbaar zou worden.

Hoe kom je met mensen in gesprek die je officieel niet kent en waarvan sommigen een besmetting ervaren als een rechtstreekse bestaansbedreiging van hun bedrijf? Aan de PD buitendienstmedewerker in het gebied L. Dooper, is gevraagd contact op te nemen met de desbetreffende boeren om hen de mogelijkheid aan te bieden deel te nemen aan een Studieclub. Ondanks dat het voor sommige een hoge drempel was, heeft bijna iedereen hierin toegestemd.

Na de bemonstering in het eerste jaar bleken er vier besmettingen van ca. 120 monsters te zijn. Dit traject gebeurt ook anoniem. De monsters worden onder 'nummer' bij de NAK onderzocht. De uitslagen en de 'nummers' gaan naar het betrokken Handelshuis. Zij neemt, bij een besmetting, contact op met de betreffende teler. Deze krijgt dan de mogelijkheid om in een eerste gesprek aan de keukentafel met een deskundige wat lijn te vinden in het woud van vragen. Gerard Korthals van PPO heeft deze gesprekken gevoerd. Soms alleen, soms samen met de buitendienstman van het handelshuis. Het gesprek eindigde altijd met de vraag of de teler verdere begeleiding wilde en zo ja, dan kon hij zich bij de studieclub aansluiten. Hoewel soms aangegeven werd dat men liever individueel verder wilde gaan met begeleiding

was dit niet mogelijk, enerzijds omdat dit heel veel tijd zou kosten, maar ook omdat in studieclubverband je van elkaar leert. Vragen en problemen zijn voor iedereen heel herkenbaar en niet onbelangrijk, je komt met een probleem buiten de deur, mogelijk zou dat wat meer openheid kunnen geven.

Een lid van de werkgroep is de contactpersoon voor de studiegroep om deze bij elkaar te brengen en samen met Gerard Korthals er invulling aan te geven. De studiegroep komt ongeveer driemaal per jaar bij elkaar. Naast allerlei bedrijfsmatige vraagstukken, bouwplannen wel of geen pootgoedteelt, hoe te handelen i.v.m. bedrijfshygiëne, komen ook andere punten op tafel. Aan wie kan of moet ik het vertellen. Is openheid hierin voor mij en mijn bedrijf een voor- of nadeel?

Vanuit deze discussie zijn verschillende initiatieven ontstaan o.a. een richtlijn waarin aangegeven wordt hoe je als bedrijf omgaat met hygiëne, openheid, kennisoverdracht. Uitgangspunt was dat dit geldt voor alle bedrijven met of zonder besmetting.

Een ander initiatief was om een veldproef aan te leggen om na te gaan of er voor pootgoedteelt andere resultaten te vinden zijn dan vanuit bestaand onderzoek te verwachten was. Pootgoedteelt kent alleen een nultolerantie, bestaand onderzoek is gericht op een beheersbaar niveau. Willemien Runia van PPO is vooral betrokken bij de uitvoering van dit project. Om diverse doelen te bereiken is financiële ondersteuning gegeven door Provincie Noord Holland, Ministerie van LNV, H.P.A., Stichting van Bemmelenhoeve en het N.A.O.. Het WLTO project is inmiddels ook van start gegaan in het NLTO gebied. Overleg vindt plaats om gezamenlijk voldoende draagvlak te vinden voor dit, voor pootgoed/vermeerderingsmateriaal, vrijwillige onderzoek.

Zo zijn we met elkaar een traject ingegaan waarvan het delen van kennis het toenemen van macht betekent. Een spanningsveld blijft dat onderzoek een lange adem (nodig) heeft en dat betreffende ondernemers in de studiegroep graag op kort termijn resultaten willen zien.